

Symposium longcarcinoom

23 oktober 2019

Zorgconsulent oncologie

Karla Logghe

059 41 63 32

klogghe@azdamiaan.be

Indeling

- Werking immunotherapie – chemotherapie
- Bijwerkingen immunotherapie
- Infusiereacties immunotherapie?
- Weetjes

Werking chemotherapie

- Behandeling met medicatie (cytostatica)
- Richt zich op de vernietiging van cellen die zich snel vermenigvuldigen
- Maakt geen onderscheid tussen kankercellen en gezonde cellen
- Vele bijwerkingen verdwijnen na afloop van de chemotherapie omdat de gezonde cellen zich herstellen

Werking immunotherapie

- Behandeling met medicatie (immunotherapie)
- Stimuleert het eigen immuunsysteem om kankercellen te vernietigen
- Kan invloed hebben op gezonde cellen

Werking immunotherapie

- Soms onmiddellijke respons
- Het kan ook zijn dat tumor niet verkleint maar de tumorgroei toch wordt vertraagd
- Soms groeit de tumor eerst nog maar dit wil niet per se zeggen dat de behandeling niet werkt
- Pten kunnen ook niet op de behandeling reageren
- Bijwerkingen ontstaan doordat ons afweersysteem te veel reageert (auto-immuniteit)
- Ernst bijwerkingen staat in verband met het resultaat van de behandeling

Over gans het lichaam

Ademhalingsstelsel

Tekenen en symptomen zoals:

- Kortademigheid
- Hoesten

Huid

Symptomen zoals:

- Jeuk
- Huiduitslag

Nieren

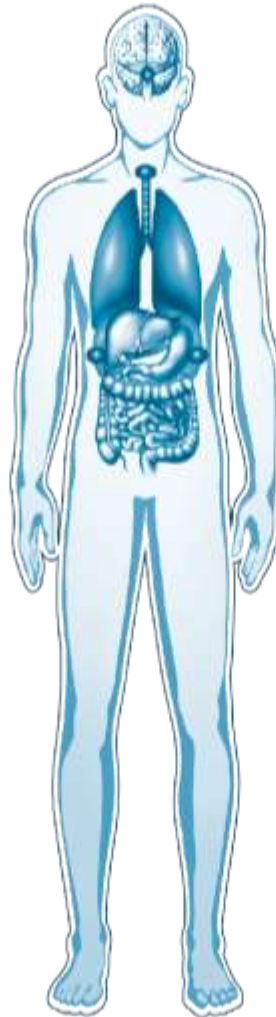
Symptomen zoals:

- Bloed in de urine
- Verhoogd serumcreatinine
- Verminderde hoeveelheid urine

Zenuwstelsel

Tekenen en symptomen zoals:

- Neuropathie
- Hoofdpijn
- Duizeligheid
- Spierzwakte
- Tekenen van verlamming

Endocrien stelsel

Tekenen en symptomen zoals:

- Vermoeidheid
- Hoofdpijn
- Veranderingen in de psychische gesteldheid
- Significante resultaten in schildklierfunctietests en/of serumchemie

Lever

Tekenen zoals:

- Verhoging van leverwaarden (bv. AST, ALT of totaal bilirubine)

Maagdarmstelsel

Tekenen en symptomen zoals:

- Diarree
- Buikpijn
- Bloed in de ontlasting

Meest voorkomende bijwerkingen

- Ontsteking van de huid: rash, jeuk, droge huid
- Ontstaan van gewrichtspijnen
- Ontsteking van de hormoonproducerende klieren: vermoeidheid, gewichtsverandering, hoofdpijn, verstoord gezichtsvermogen
- Ontsteking van de lever
- Ontsteking van de pancreas: gewichtsverlies, meer honger of dorst, vaak plassen
- Longontsteking: nieuwe of verslechterende hoest, dyspnoe, pijn t.h.v. borst
- Darmontsteking: diarree, bloed of slijmen in stoelgang, maagklachten, buikpijn

Bijwerkingen

- Kunnen elk moment optreden
- Verschijningstijden zijn afhankelijk van de bijwerking
- De meeste bijwerkingen zijn matig en omkeerbaar als ze vroegtijdig opgespoord en specifiek behandeld worden.
- Auto-immuunziekte kan toenemen: ½ van de patiënten opflakking van de klachten (discussie immuno wel of niet opstarten)

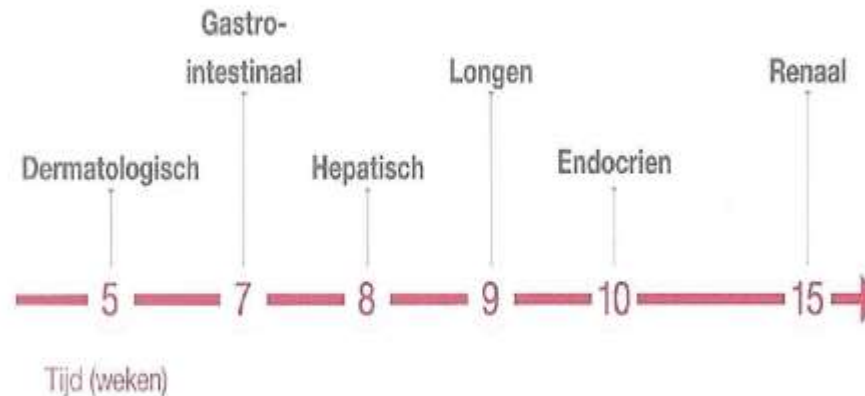

Verschijningstijden zijn afhankelijk van de bijwerking

De **mediane verschijningstijd** hangt af van **de aard**:

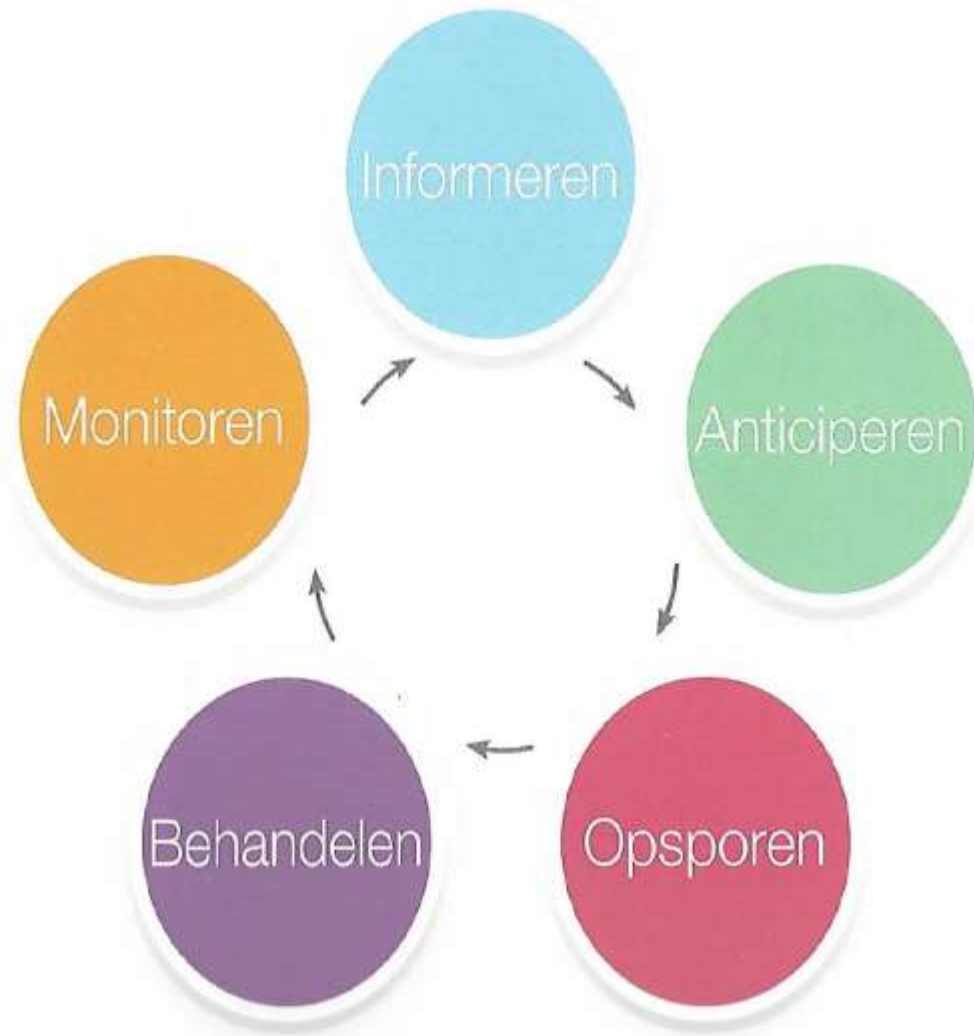
Vroege toxiciteit
mediane verschijningstijd
< 2 maanden

Vertraagde toxiciteit
mediane verschijningstijd
> 2 maanden

Bijwerkingen kunnen echter **op elk moment** tijdens de behandeling verschijnen, **zelf vertraagd** (tot meer dan **1 jaar** na het begin van de behandeling). Ze worden zelfs waargenomen **na stopzetting van de behandeling**.

Vijf pijlers voor het behandelen van de bijwerkingen

Informereren

- Uitleg werking therapie, schema en mogelijke bijwerkingen op een eenvoudige manier
- Gebruik van educatiemateriaal (websites, boekjes)
- Schrik voor stop therapie bij melding klachten
- Interdisciplinaire samenwerking:
  - ✓ Psychosociaal: vb. niet meer kunnen werken of vaak afwezig op het werk, verlies van inkomen, nutteloos gevoel met depressieve klachten
  - ✓ Diëtiste, thuisverpleegkundige, huisarts,...

Educatiemateriaal

Anticiperen-opsporen

- Om te kunnen anticiperen moet er voor aanvang van de immunotherapie gegevens verzameld zijn over de gezondheid van de pt
  - ✓ Persoonlijke of familiale antecedenen van auto-immuunziekte
  - ✓ Huidige behandelingen: bv pt met de ziekte van Crohn
  - ✓ Gesprek en klinisch onderzoek is belangrijk, eveneens beeldvorming en biologisch onderzoek (in 2 à 3 weken kan er veel gebeuren → recente bloedafname)
- Tijdens en na de immunotherapie blijft follow-uponderzoek belangrijk opdat bijwerkingen snel worden opgespoord en ev. bijkomende onderzoeken kunnen uitgevoerd worden

Anticiperen - opsporen

- Specifieke aard van de bijwerking moet onderzocht worden
  - ✓ Progressie ziekte?
  - ✓ Incidentele gebeurtenis? Geen verband met ziekte of behandeling (vb. bronchitis)

Behandelen

- Gemeenschappelijke toxiciteitscriteria voor bijwerkingen die wetenschappelijk onderbouwd zijn (CTCAE- classificatie)
- [https://www.eortc.be/services/doc/ctc/CTCAEv5 quick reference](https://www.eortc.be/services/doc/ctc/CTCAEv5_quick_reference)
- <https://www.bsmo.be/immunomanager/irae>

Home - Immunomanager - irAE

Previous page

Immune related adverse events (irAE)

In case of preexisting autoimmune disorder, discussion with the organ specialist (eg rheumatologist), who follows the patient, is indicated.

Joint pathology →	Colitis →	Skin toxicity →
Hepatitis →	Nephritis →	Neurologic →
Pneumonitis →	Endocrine →	Muscle pathology →

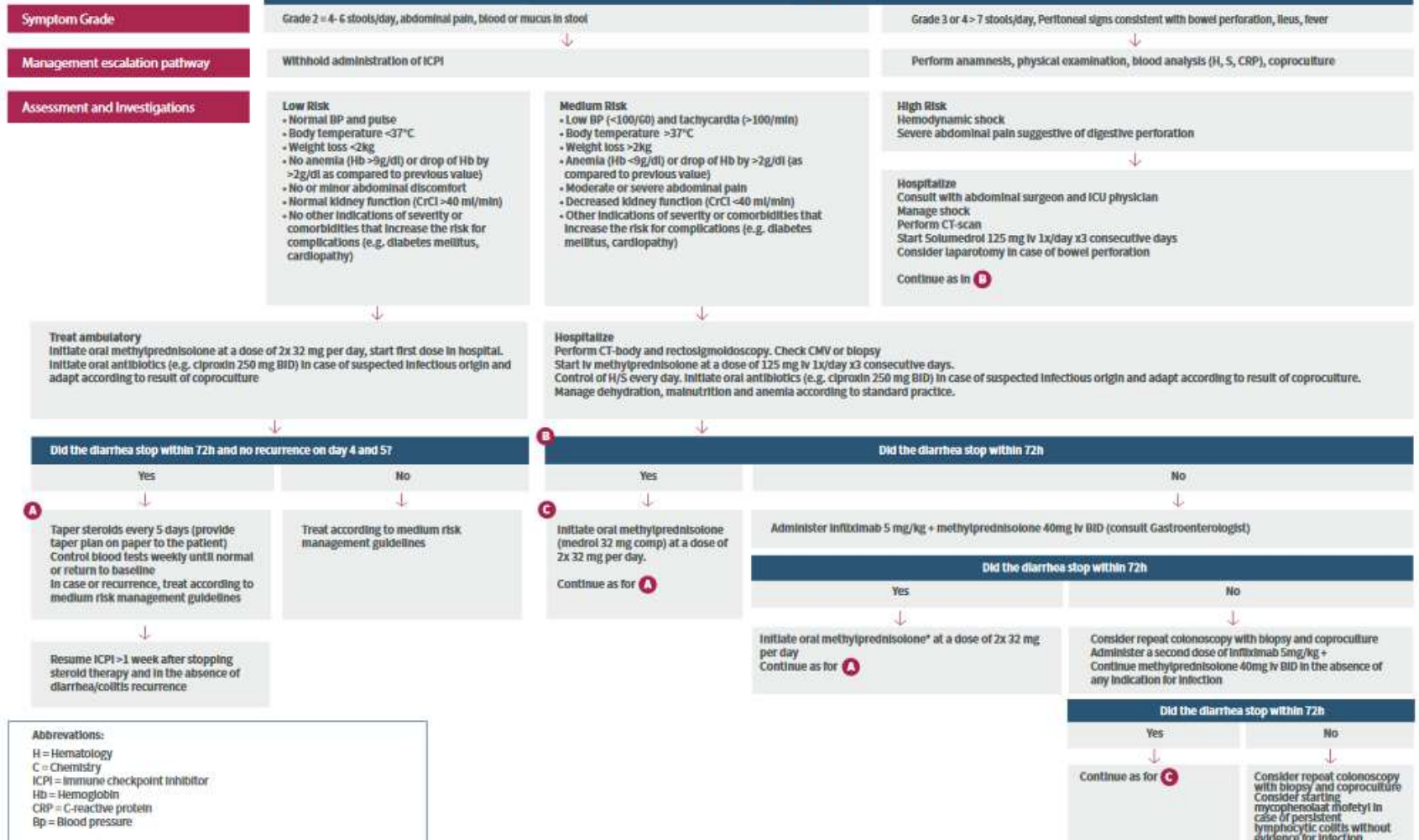

Colitis

GRADE 2-4

Abbreviations:
H = Hematology
C = Chemistry
ICPI = Immune checkpoint inhibitor
Hb = Hemoglobin
CRP = C-reactive protein
Bp = Blood pressure

Behandelen

Graad 1

- In het algemeen geldt: behandel symptomatisch.

Graad 2

- In het algemeen geldt: behandel met orale corticosteroiden.
- Stel de immunotherapie uit totdat de symptomen verdwenen zijn en de behandeling met corticosteroiden afgerond is.

Graad 3 en 4

- Behandel over het algemeen intraveneus met corticosteroiden; na verbetering van de symptomen moeten de corticosteroiden worden afgebouwd gedurende een periode van ten minste één maand.
- Als er ondanks corticosteroidetherapie geen verbetering of juist een verslechtering optreedt, dienen niet-steroïde immunosuppressiva te worden toegediend.
- Graad 3: immunotherapie uitstellen of permanent staken
- Graad 4: immunotherapie permanent staken

Monitoren

- In alle stadia van de behandeling
- Bijwerkingen die leiden tot stopzetten van de therapie zijn zeldzaam
- Indien moet stopgezet worden voor toxiciteit, is dit niet altijd nadelig voor de prognose
- Bij endocriene aandoeningen die met hormonale therapie behandeld worden, moet immunotherapie niet stopgezet worden

Infusiereacties immunotherapie

- Kortademigheid of piepende AH
- Jeuk of huiduitslag
- Duizeligheid
- Koorts of koude rillingen
- Opvliegers

Deze kunnen optreden tijdens de infusie of de dag erna

Weetjes

- Extravasatie: geen wetenschappelijk onderzoek
- Excreta: geen voorzorgsmaatregelen
- Betere respons bij rokers
- Niet gelijktijdig met andere geneesmiddelen toedienen via dezelfde IV lijn
- Steeds eerst immunotherapie toedienen dan pas chemotherapie

Patiënt alertkaart

RMA gewijzigde versie 05/2017

OPDIVO®
(nivolumab)

concentraat voor oplossing voor infusie

▼ Dit geneesmiddel is onderworpen aan aanvullende monitoring

**Patiënten
waarschuwingskaart**

Lees aandachtig de bijsluiter alvorens u het geneesmiddel OPDIVO® gebruikt

SA Bristol-Myers Squibb Belgium NV
4 avenue de Finlande – B-1420 Braine-l'Alleud
+32(0)2.352.76.11

